GLOBAL CONFLICTS

© 2013 Serious Games Interactive ApS. All Rights Reserved

TEMAOVERSIKT GUATEMALA

© seriousgames.net

INNHOLD

Bruk av denne temaoversikten **3**
Latin-America **4**
Historie **4**
De innfødte 4
Uavhengighet 5
Regionen i dag **6**
Fakta 6
Guatemala **8**
Historie før 1960 **8**
Guatemala i dag **9**
Fakta 9

© seriousgames.net

BRUK AV DENNE TEMAOVERSIKTEN

Dette heftet gir en innføring i Latin-Amerika, landene presentert i Global Conflicts: Latin-Amerika, og i sentrale temaer i spillet. Målet med temaoversikten er å tilby bakgrunnsinformasjon som er rettet mot spilltemaene for å inspirere klasseromsdiskusjoner, og gi et omfattende bilde av nøkkelutfordringer som mange personer i Latin-Amerika møter i hverdagen.

© seriousgames.net

LATIN-AMERICA

HISTORIE

Betegnelsen Latin-Amerika henviser til regionene av Amerika hvor de romanske språkene, som stammer fra latin, snakkes. Spesielt henviser betegnelsen til de spansk- og portugisisktalende delene av den vestlige halvkule sør for USA. Disse regionale delene opplevde viktige historiske likhetstrekk som igjen er reflektert i problemene de respektive landene står overfor i dag.

I 1494, kun to år etter at Columbus hadde gjort Amerikas eksistens kjent i Europa, undertegnet de to store maritime maktene på den tiden, Portugal og Spania, 'Tordesillastraktaten', hvorpå de ble enige om at alt land utenfor Europa skulle være et eksklusivt duopol fordelt på de to landene. Resultatet av traktaten kan fortsatt sees i delingen av Sør-Amerika med det portugisisktalende Brasil, og resten av kontinentet som er dominert av det spanske språket.

Detalj fra Tordesillas traktaten: *Idet størrelsen på Latin-Amerika var underestimert, strekker Brasil seg mye lenger under linjen som Portugal og Spania hadde blitt enige om.*

De innfødte

De europeiske kolonimaktene ønsket i førstehånd å utnytte naturresurssene i Latin-Amerika. Mangelen på interesse for de lokale kulturene gjenspeilte seg i betegnelsen 'indianere' som kun referer til europeernes perspektiv på de opprinnelige innbyggerne på den vestlige halvkule, og som på ingen måte uttrykker oppfatningen disse folkeslagene hadde om seg selv. I realiteten var det større mangfold på omtrent alle områder blant de såkalte 'innfødte', spesielt sammenlignet med den relative homogeniteten som eksisterte blant europeere, og de så ikke på seg selv som kun en kulturell gruppe.

Uansett så var de relatert både biologisk og språklig. De hadde ikke immunforsvar mot sykdommer som var vanlige i Europa og Afrika, og led under sterk befolkningsreduksjon som følge av kopper eller meslinger.

Selv om innbyggerne på den vestlige halvkule hadde utviklet utrolige innovasjoner så manglet de viktige teknologier som våpen og hesteridning. Dette gjorde det enkelt for europeerne å erobre og styre Latin-Amerika.

Uavhengighet

Plantasjer utgjorde en viktig del for regionens økonomiske og politiske fundament. Idet arbeidere trengtes på plantasjene ble mange slaver hentet fra Afrika til Latin-Amerika, primært til Karibia og omliggende områder.

Etter et slaveopprør i 1804 ble Haiti det andre uavhengige landet i "den nye verden" etter at USA hadde erklært seg uavhengig i 1776. Etter Napoleons invasjon av Spania styrket uavhengighetsbevegelsene seg, og innen 1825 var nesten hele Latin-Amerika fri for europeisk styre.

Selv etter å ha oppnådd uavhengighet fortsatte europeisk kultur og den katolske religion å dominere med liten innflytelse fra de innfødte. Økonomiske og politiske omstruktureringer resulterte ofte i noen få landeiere som kontrollerte størstedelen av land og ressurser på den ene siden, og et samfunn med jordbruksarbeidere med liten politisk innflytelse på den andre.

Det ble gjort forsøk på å forene Latin-Amerika, f.eks. Simón Bolivars – Gran Colombia, allikevel herjet interne konflikter og konflikter statene seg i mellom – normalt mellom føderalister og sentralister regionen. Mangelen på stabilitet ga grobunn for flere militærregimer gjennom de 19. og 20. århundrene.

Det er kun siden 80-tallet at demokratibølgen slo inn over regionen. I det siste har det vært en sterk venstreorientering, hvor sosialistiske ledere er blitt valgt i Bolivia, Venezuela, og et antall andre land. Uansett, økonomiske og politiske strukturer forblir oligarkiske.

© seriousgames.net

REGIONEN I DAG

Fakta

Latin-Amerika dekker et område på mer enn 21 millioner km² og har en befolkning på ca. 562 millioner fordelt på 21 land. BNP er 5,6 trillioner US$ (ppp) sammenlignet med en BNP på 14,7 trillioner US$ i Europa.

Omtrent 80% av befolkningen i Latin-Amerika har europeisk eller delvis europeisk opphav. I omtrent hvert land utgjør Mestizos, etterkommere av både innfødte og europeere, majoriteten eller et stort mindretall. Kaukasiske, primært fra Spania og Portugal, utgjør den største majoriteten i Argentina, Uruguay, og det sydlige Brasil. Idet de innfødte gjennomgikk et dramatisk befolkningsfall i de første årtiene under koloniseringen, utgjør de kun majoriteten i Bolivia. Befolkning av afrikansk opprinnelse finnes mest i Karibia og utgjør majoriteten på Haiti. Sosiale forskjeller er klart raserelatert hvor indianerne er ufordelaktig stilt. Rasisme er et stort tema i Latin-Amerika og den innfødte befolkningen har tidligere lidd sterkt under folkemord.

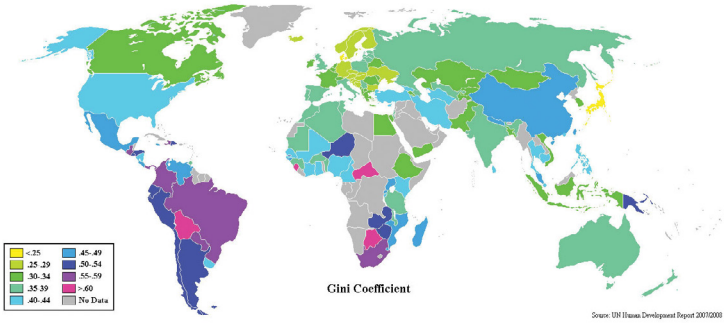

Gini-indeksen *måler ulikhet – en verdi på 0% ville bety at alle har eksakt samme velstand, en verdi på 100% ville bety at en har alt av velstand og resten har ingen. Landet som skårer høyst på likhet er Japan med 24,9%. Spennvidden i Latin-Amerika går fra 43,1% i Nicaragua til 60,1% i Bolivia.*

Ulikhet og fattigdom har lenge vært, og er fortsatt, sentrale problemer i Latin-Amerika. Regionen har mest ulikhet i verden. Et viktig aspekt ved ulikhet og fattigdom i Latin-Amerika er mangel på lik tilgang på grunnleggende infrastruktur. For eksempel, tilgang på sanitære forhold og vann, samt kvaliteten på disse tjenesten fortsetter å være lav. Omtrent 25% av den latinamerikanske befolkningen lever på mindre enn 2 US$ om dagen.

Fattigdom og sosial ulikhet er også kjent for å fyre opp under kriminalitet og vold. Latin-Amerika er blant de mest voldelige regionene i verden.

Vold er den primære dødsårsaken i Brasil, Colombia, Venezuela og El Salvador. Latin-Amerika er fanget i en ondsinnet sirkel, hvor økonomisk vekst motarbeides av et høyt kriminalitetsnivå, og mangelfulle økonomiske muligheter fører til enda mer kriminalitet. Narkotikaproduksjon og -smugling er sentrale aktiviteter i organisert kriminalitet. Dimensjonene av organisert kriminalitet er illustrert ved den utrolige historien om Pablo Escobar, en kolombiansk narkotika-konge som ble ansett som en av verdens syv rikeste personer og så mektig at han fikk villaen "La Catedral", et privat gods som inkluderer en fotballbane og en kunstig foss, godtatt som sitt private fengsel, hvor han oppholdt seg kun en gang i blant.

Religion: På grunn av kolonibakgrunnen er rundt 80% av latinamerikanere romersk-katolske, men medlemskapet i den romersk-katolske kirke synker, og omtrent 10% av populasjonen er nå medlemmer av protestantiske kirker.

I Bolivia, Guatemala, México og Peru praktiseres fortsatt innfødt tro og ritualer, mens i andre regioner utgjør afrolatinamerikanske tradisjoner en viktig del av det religiøse liv.

Escobars makt fikk styrke, ikke bare på grunn av hans brutalitet, men på grunn av et vidstrakt hav av korrupte politikere og sikkerhetsmyndigheter. Korrupsjon er et problem som er del av dagliglivet i mange land. Bilførere betaler en liten sum til politiet slik at de ikke får en fartsbot og politikere på høyeste nivå er like vant med korrupsjon. I flere land er toppolitikere beskyldt for å jobbe – ikke bare for folket, men for kriminelle.

Et vanlig problem i mesteparten av Latin-Amerika er straffefrihet. Kriminelle handlinger og menneskerettighetsbrudd blir ikke etterforsket eller så blir personene som begår kriminelle handlinger ikke straffet. På den annen side er fengslene overfylt, i noen land sitter opptil 90% av de innsatte uten dom, og opprør og andre voldelige hendelser resulterer i et antall dødsfall hvert år. Andre problemstillinger rundt menneskerettigheter varierer fra land til land, og inkluderer politibrutalitet, fengsling av uskyldige personer, forsvinninger og tortur.

Den primære miljøproblemstillingen i Latin-Amerika er avskogingen av regnskogen, fjerning av giftig avfall og dårlig jord på grunn av skadedyrmidler, og i byområder forurensede elver og luft. I Mexico blir avskogingen og vannforurensingen sett på som problemstillinger rundt nasjonal sikkerhet.

© seriousgames.net

GUATEMALA

Hernán Cortés (1485-1547) var conquistador under den første fasen av den spanske koloniseringen av det amerikanske kontinentet.

Hans seier over Aztekerriket var basert på allianser med innfødte og hans forhold til den innfødte kvinnen Doña Marina, som opprettet kommunikasjonen med den innfødte befolkningen i Mexico.

HISTORIE FØR 1960

I det som i dag er Guatemala opplevde mayakulturen en gyllen tidsalder. Med høydepunkt mellom det tredje århundre BC til det første århundre AD, og en befolkningstopp på 80.000 personer, er mayabyen El Mirador anerkjent som den definitivt mest befolkede byen i på et tidlig stadium av Amerika, og er knyttet til andre oldtidsbyer som er mer enn 12 km unna via steinveier opptil fire meter over jungelnivå. I henhold til oldtidstekster var Mirador den tidligst definerte politiske staten i Nord-Amerika. Mayakulturen kollapset 500 år før kolonistene kom i 1518.

Hernán Cortés tropper var engasjert i beleiringen av Guatemala fra 1523 til 1527. Først allierte lederen, Alvarado, seg med Cakchiquel-nasjonen for å sloss mot deres tradisjonelle rival – Quiché-nasjonen. Det var kun etterpå at han vendte seg mot Cakchiquelene, hvorpå Spania oppnådde full kontroll over det som i dag er Guatemala. Dette varte i 300 år.

Etter at Guatemala oppnådde uavhengighet i 1821 ble innlemmet i av det meksikanske riket for en kort stund, men i en borgerkrig som varte fra 1838 til 1840 brøt føderasjonen opp og den guatemalske politikken ble dominert av en av lederne av opprøret, Rafael Carrera, frem til 1865. Hans regjering hadde støtte fra store landeiere og kirken. Fra 1871 frem til 1885 gikk Guatemala gjennom en liberal periode under Justo Rufino Barrios regjering, hvorpå handel tok seg opp og gjorde Guatemala til en viktig kaffeeksportør.

Siden 1901 har det amerikanske fruktselskapet "United Fruit Company" vært en av de største kreftene i Guatemala, med kontroll på over 40% av landområdet, og dominering av jernbane, elektrisitetstilbud og telegraf. På grunn av fruktselskapets sterke påvirkning i Guatemala og andre sentralamerikanske land oppsto betegnelsen "bananrepublikk".

Fruktselskapet "United Fruit Company" tjente spesielt på Ubicos diktatur (1931-1944), som ble styrtet av liberale militæroffiserer og studenter. Forfatteren Juan José Arévalo, ble valgt i 1945 og beholdt stillingen som president frem til 1951. Arévalo tok viktige skritt for sosial endring, f.eks. ved å tillate nye politiske partier og fagforeninger. Han ble etterfulgt av Francisco Javier Arana, som allerede hadde vært involvert i å avsette Ubico. Etter at Arana nasjonaliserte landområdene til United Fruit Company, og på grunn av hans plutselige legalisering av kommunistpartiet og våpenimport fra den, på tiden, sovjetiske satellittstaten Tsjekkoslovakia, bisto det hvite hus og CIA den øyreorienterte obersten Carlos Castillo Armas med å tvinge Arana til å forlate posten.

GUATEMALA I DAG

Fakta

Totalt areal: 0,1 millioner km^2
Populasjon: 13 millioner
Under fattigdomsgrensen: 56,2%

Selv om voldelig trakassering av menneskerettighetsarbeidere er et stort problem, fortsetter nye tilfeller av menneskerettighetsmishandling å avta. Istedenfor har vanlig kriminalitet blitt en av de mest alvorlige utfordringene for politikken i Guatemala. Rundt 200 mord finner sted i måneden. Det er krigføring mellom M18 (mara dieciocho) og MS (mara salvatrucha), gjenger med opprinnelse i USA og som kontrollerer områder i Guatemala City. Lynsjemobben er en reaksjon på regjeringens manglende evne til å opprettholde loven og forhindre vanlig kriminalitet.

Rundt 29% av befolkningen lever under fattigdomsgrensen og 6% lever i ekstrem fattigdom. De rikeste 10% av befolkningen mottar nesten halvparten av all inntekt. Med et stort utenlandssamfunn i USA er remisser en stor kilde til utenlandsinntekt. Sosiale indikatorer, slik som barnedødelighet og analfabetisme, er, på tross av langsom forbedring, blant de dårligste på halvkulen.

© 2013 SERIOUS GAMES INTERACTIVE APS
ALL RIGHTS RESERVED